

СИНЮКОВА Олена Миколаївна – кандидат фізико-математичних наук, доцент, доцент кафедри вищої математики і статистики Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Наукові інтереси: ріманова геометрія та її узагальнення, методика навчання геометрії у закладах вищої освіти, методика навчання геометрії у закладах загальної середньої освіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

PANKRATOVA Natalya Mukolaivna - teacher of mathematics of the Oleksandrivskiy institution of general secondary education of the Chornomorsk city council of the Odesa district of the Odesa region.

Scientific interests: methods of teaching mathematics at institutions of general secondary education, in particular, methods of introduction the beginnings of calculus, methods of teaching to solve tasks with parameters.

SINYUKOVA Olena Mukolaivna — candidate of physical and mathematical sciences, senior lecturer, senior lecturer of department of higher mathematics and statistics of the State institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushinsky».

Scientific interests: Riemannian geometry and its generalizations, methods of teaching geometry in higher school, methods of teaching geometry in secondary school.

Стаття надійшла до редакції 24.07.2023 р.

УДК 37.037.1-057.875

DOI: 10.36550/2415-7988-2023-1-210-229-234

ФІЛОНЕНКО Оксана Володимирівна –

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти
Центральноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4453-9887>
e-mail: oksana.filonenko02@gmail.com

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

У статті розкрито сучасні підходи до фізичного виховання студентів у закладах вищої освіти України.

Фізичне виховання у сфері вищої освіти має на меті забезпечити виховання в осіб, що навчаються у закладах вищої освіти, потреби самостійно опанувати знання, вміння й навички управління фізичним розвитком людини засобами фізичного виховання та навчання застосовувати набуті цінності в життєдіяльності майбутніх фахівців. Фізичне виховання стратегічно спрямоване на збереження, зміцнення і формування здоров'я комплексом дієвих засобів фізичного виховання, що впливають на якість життєдіяльності.

Під час навчання у ЗВО фізичного виховання передбачається вирішення таких завдань: виховання у студентів високих моральних, вольових і фізичних якостей, готовності до високопродуктивної праці; збереження і зміцнення здоров'я студентів, сприяння правильному формуванню і всебічному розвитку організму, підтримка високої працездатності протягом усього періоду навчання; всебічна фізична підготовка студентів; професійно-прикладна фізична підготовка студентів з урахуванням особливостей їх майбутньої трудової діяльності; здобуття студентами необхідних знань з основ теорії, методики і організації фізичного виховання і спортивного тренування; підготовка до роботи в якості громадських інструкторів, тренерів і суддів; вдосконалення спортивної майстерності студентів-спортсменів; виховання у студентів переконаності в необхідності регулярно займатися фізичною культурою і спортом.

Реалізація завдань професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури та спорту потребує формування особистості, яка здатна до ефективної професійної діяльності у складних умовах сучасних перетворень, яка володіє не тільки системою фахових знань, професійних умінь, навичок, загальних і спеціальних компетенцій, а й сформованістю професійно важливих характеристик.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у визначенні можливості використання зарубіжного досвіду роботи щодо виховання фізичної культури студентів у закладах вищої освіти України.

Ключові слова: фізичне виховання, фізична культура, професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури.

FILONENKO Oksana Volodymyrivna –

Doctor of Pedagogy, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Pedagogy
and Special Education
of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4453-9887>
e-mail: oksana.filonenko02@gmail.com

PHYSICAL EDUCATION OF STUDENTS IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS OF UKRAINE

The article reveals modern approaches to physical education of students in higher education institutions of Ukraine.

Physical education in the field of higher education aims to ensure education in persons studying in institutions of higher education, the need to independently master the knowledge, skills and skills of managing the physical development of a person by means of physical education and training to apply the acquired values in the life activities of future specialists. Physical education

is strategically aimed at preserving, strengthening and forming health with a complex of effective means of physical education that affect the quality of life.

During studies at the ZVO of physical education, the following tasks are expected to be solved: education of students with high moral, willpower and physical qualities, readiness for highly productive work; preserving and strengthening the health of students, promoting the correct formation and comprehensive development of the body, maintaining high work capacity throughout the entire period of study; comprehensive physical training of students; professional and applied physical training of students taking into account the specifics of their future work; acquisition by students of the necessary knowledge of the basics of theory, methodology and organization of physical education and sports training; professional and applied physical training of students taking into account the specifics of their future work; acquisition by students of the necessary knowledge of the basics of theory, methodology and organization of physical education and sports training; training for work as public instructors, trainers and judges; improvement of sportsmanship of student-athletes; educating students to believe in the need to regularly engage in physical education and sports.

The implementation of the tasks of professional training of future specialists in physical education and sports requires the formation of a personality capable of effective professional activity in the complex conditions of modern transformations, possessing not only a system of professional knowledge, professional abilities, skills, general and special competencies, but also the formation of professionally important characteristics.

We see the prospects for further research in the identified possibilities of using foreign work experience in the education of physical culture of students in higher education institutions of Ukraine.

Key words: physical education, physical culture, professional training of future physical culture teachers.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Державна політика в галузі вищої освіти визначає соціальне замовлення на майбутнього фахівця і ступінь його фізичної готовності. Вища освіта надає широкі можливості для переосмислення цінностей фізичної культури студентів, висвітлення в новому спектрі її освітніх, виховних і оздоровчих функцій. Це положення визначає зміст фізичної культури студентів як самостійної сфери діяльності у соціокультурному просторі, виділяючи при цьому її освітні пріоритети [13].

Сьогодні перед студентською молоддю й суспільством поставлено соціально-економічне завдання з інтеграції вітчизняного культурного потенціалу у світову спільноту. Проте його реалізація під силу тільки фахівцям нової формації, що відповідають за комплекс професійних та особистих якостей сучасним вимогам. Крім глибоких професійних знань з обраної спеціальності, такий фахівець повинен мати високі фізичні кондиції й працездатність, особисту фізичну культуру, духовність, певні лідерські якості. Він має не боятися конкуренції, уміти ухвалювати самостійні рішення, тобто бути творчою, глибокодумною, активною й високоморальною особистістю. Стратегія розвитку фізичної культури студентів виявляється в послідовній гуманізації педагогічного процесу – гаранта формування фахівця нової формації [8].

Фізичне виховання у сфері вищої освіти має на меті забезпечити виховання в осіб, що навчаються у закладах вищої освіти, потреби самостійно опановувати знання, вміння й навички управління фізичним розвитком людини засобами фізичного виховання та навчання застосовувати набуті цінності в життєдіяльності майбутніх фахівців [7].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Доробок сучасної науки щодо проблеми розвитку фізичного виховання можна представити кількома

головними напрямками: соціально-педагогічний (фізичне виховання, як суттєвий чинник соціалізації, органічно пов'язане з моральним, розумовим, трудовим вихованням); еколого-медичний (фізичне виховання у контексті гігієни, санітарії, превентивізації інфекцій та інших захворювань, дотримання екологічного балансу тощо); психологічний (гармонійний фізичний розвиток як чинник психологічного комфорту – внутрішнього та зовнішнього); власне педагогічний (фізичне виховання як структурний елемент виховного процесу) [5, с. 6].

Різним аспектам фізичного виховання підрастаючого покоління присвячені дослідження М. Зуболій, О. Курок, Г. Ляшенко, Л. Суцєнко, Б. Шиян та ін. Особливості професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої освіти висвітлено у працях учених Є. Захаріної, Л. Іванової, Н. Степанченко, О. Тимошенка, М. Турянської, І. Щербака та ін. Попри значну увагу вчених практика переконує в необхідності фізичного виховання студентів у закладах вищої освіти.

Метою статті є розкриття сучасних підходів до фізичного виховання студентів у закладах вищої освіти України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Модернізація фізкультурної освіти в умовах незалежної України – розпочався з 1991 р. Структуру професійної підготовки фахівців фізичного виховання та спорту становили: вищі навчальні заклади, підпорядковані Державному комітету з питань фізичної культури та спорту України; спеціальні факультети і відділення педагогічних інститутів, університетів, коледжів, технікуми фізичної культури, училища олімпійського резерву та непрофільні вищі навчальні заклади, підпорядковані Міністерству освіти і науки України. Прийнято Закон України «Про фізичну культуру та спорт», Цільову

комплексну програму «Фізичне виховання – здоров'я нації», розраховану на період із 1999 до 2005 року [3, с. 137-139].

Із метою залучення молодих людей до різних видів фізкультурно-спортивної й оздоровчої діяльності, які сприяють вихованню в них громадської активності, 1 вересня 1998 року Указом Президента України було затверджено Цільову комплексну програму «Фізичне виховання – здоров'я нації» [11]. Ця Цільова комплексна програма чітко регламентувала мету і завдання фізичного виховання дітей і учнівської молоді, а також розкрила його принципи, зміст, форми й методи роботи щодо здоров'язбережувальної функції навчання

На початку ХХІ століття активізувалася методична робота з підготовки вчителів фізичного виховання, зокрема були надруковані навчальні посібники відповідно до обраної тематики [11, с. 62].

Держава зробила певні кроки, спрямовані на зміну відношення до проблеми фізичного виховання студентів. Для виконання рішення спільної колегії Міністерства освіти і науки України, Міністерства охорони здоров'я, Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту від 11 листопада 2008 р. за № 13/1-2 10 11/1 та з метою реформування системи фізичного виховання учнів і студентської молоді у навчальних закладах України Міністерством освіти і науки України був прийнятий Наказ № 1078 від 27.11.2008 р. «Про реформування системи фізичного виховання учнів та студентської молоді у навчальних закладах України», який передбачає план заходів, спрямованих на реформування системи фізичного виховання учнів і студентської молоді у навчальних закладах України, і полягає в такому: розробити методичні рекомендації керівникам навчальних закладів, батькам, учням і студентам щодо дотримання рухової активності учнями і студентською молоддю у навчальний та позанавчальний час в обсязі 8–12 год на тиждень; привести зміст навчальних програм з фізичної культури, контрольні нормативи до них у відповідність до вікових, індивідуальних закономірностей формування та розвитку людини з урахуванням передового світового досвіду; розробити Інструкцію про визначення груп за станом здоров'я для занять з фізичної культури та Положення про здійснення медико-педагогічного контролю під час уроків фізичного виховання; посилити контроль за проведенням занять з фізичної культури та фізичного виховання у вищих навчальних закладах, підвищити їх якість, забезпечити пріоритетність технологій і методик, які оберігають, підтримують і розвивають здоров'я молоді; забезпечити проведення занять з фізичної культури з 1 вересня по 1 жовтня без виконання контрольних нормативів; запровадити при ліцензуванні й акредитації вищих навчальних

закладів врахування рівня організації навчального процесу з фізичного виховання (наявність кафедр фізичного виховання, спортивних клубів, висококваліфікованих викладацьких кадрів, науково-методичного, інформаційного, медичного, матеріально-технічного та фінансового забезпечення викладання дисципліни «фізичне виховання»); забезпечити у вищих навчальних закладах організацію спеціальних медичних груп і груп лікувальної фізичної культури [14, с. 37–38].

Закон «Про вищу освіту» (2014) є своєрідним підсумком довготривалої та складної роботи зі створення нормативно-правової бази вищої освіти, врегулювання системи суб'єкт-суб'єктних відносин у галузі вищої освіти [2]. Державним стандартом вищої професійної освіти передбачено, що ключова роль вчителя із фізичного виховання полягає в оволодінні ним досвідом організації та проведення спортивно-масової й оздоровчої роботи з учнями в загальноосвітній школі [1].

У сучасних соціально-економічних умовах істотно змінилася державна політика щодо підготовки майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності в закладах загальної середньої освіти України. Але, на жаль, серйозною проблемою з позицій сьогодення залишається незадовільне здоров'я дітей та учнівської молоді, яке за твердженням науковців і вчителів-практиків усе більше погіршується, а відтак – здоров'язбережувальна функція педагогів стає пріоритетною. Названа соціальна проблема спричинена об'єктивними і суб'єктивними чинниками. До об'єктивних причин належать такі, як: 1) комерціалізація спорту, що призводить до його перетворення в елітарний вид дозвілля та витісняє масову фізичну культуру; 2) згортання діяльності дитячо-юнацьких спортивних шкіл; 3) відсутність у школах України належної матеріально-спортивної бази; 4) недостатнє фінансування масового спорту тощо [11, с. 24-25].

Л. Сущенко глумачить поняття «професійна підготовка фахівців фізичного виховання і спорту» як «процес, який відображає науково й методично обгрунтовані заходи вищих навчальних закладів, спрямовані на формування рівня професійної компетентності особистості, достатнього для організації фізичного виховання різних верств населення регіону й успішної праці в усіх ланках спортивного руху з урахуванням сучасних вимог ринку праці» [9, с. 183].

Фізичне виховання – це складова освіти і виховання, педагогічний, освітній процес, навчальна дисципліна, спрямована на опанування знань, умінь і навичок щодо управління фізичним розвитком людини, різновидами рухової активності з метою навчання та виховання особистості в дусі відповідального ставлення до власного здоров'я та здоров'я оточуючих [7].

Фізичне виховання стратегічно спрямоване на збереження, зміцнення і формування здоров'я комплексом дієвих засобів фізичного виховання, що впливають на якість життєдіяльності [12, с. 124].

Під час навчання у вузі з курсу фізичного виховання передбачається вирішення таких завдань:

- виховання у студентів високих моральних, вольових і фізичних якостей, готовності до високопродуктивної праці;
- збереження і зміцнення здоров'я студентів, сприяння правильному формуванню і всебічному розвитку організму, підтримка високої працездатності протягом усього періоду навчання;
- всебічна фізична підготовка студентів;
- професійно-прикладна фізична підготовка студентів з урахуванням особливостей їх майбутньої трудової діяльності;
- здобуття студентами необхідних знань з основ теорії, методики і організації фізичного виховання і спортивного тренування;
- підготовка до роботи в якості громадських інструкторів, тренерів і суддів;
- вдосконалення спортивної майстерності студентів-спортсменів;
- виховання у студентів переконаності в необхідності регулярно займатися фізичною культурою і спортом [13].

Реалізація завдань професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури та спорту потребує, як вважають Г. Олефір, І. Панасюк, О. Солтик, Л. Сущенко, формування особистості, яка здатна до ефективної професійної діяльності у складних умовах сучасних перетворень, яка володіє не тільки системою фахових знань, професійних умінь, навичок, загальних і спеціальних компетенцій, а й сформованістю професійно важливих характеристик [4].

Процес навчання організовується залежно від стану здоров'я, рівня фізичного розвитку і підготовленості студентів, їх спортивної кваліфікації, а також з урахуванням умов і характеру роботи їх майбутньої професійної діяльності.

Досягнення вагомих результатів у вирішенні проблеми фізичного здоров'я майбутніх учителів потребує нових підходів, технологій і засобів, розробці яких може сприяти вчення про інтегральну індивідуальність людини. Не менш важливою й невирішеною залишається проблема програмування оздоровчого спрямування змісту занять фізичною культурою у вищих навчальних закладах та об'єктивного оцінювання результатів цього процесу [8].

Під час організації фізичного виховання значну увагу має приділяти фізкультурно-оздоровчій роботі, сучасним методам оздоровлення, вивченню механізмів оздоровчої дії фізичних вправ і можливості їхнього застосування

з метою оздоровлення й ознайомлення з методикою виховання фізичної культури особистості. Основний аспект на заняттях повинні робити на тому, щоб майбутні фахівці зрозуміли й усвідомили, що пріоритетним завданням є індивідуальне здоров'я людини, його механізми та можливості управління станом здоров'я. На основі інтегрованих знань майбутні вчителі навчатимуться цінувати власне здоров'я та постійно турбуватися про здоров'я підрастаючого покоління як найвищу загальнолюдську цінність [8].

Т. Круцевич зазначає, що у діючій системі фізичного виховання студентів використовують три рівні організації занять різного ступеня регламентації: академічний (обов'язкові заняття у сітці навчального закладу); факультативний (самодіяльні заняття у секціях, клубах за інтересом); самостійні (індивідуальні й групові заняття спортивного чи фізкультурно-кондиційного характеру), спортивно-ігрові заняття за вільним характером; змагальні форми організації занять; туристичні походи; «малі» форми занять. Сьогодні практичні заняття з фізичного виховання у ЗВО – позааудиторні, вони проходять поза розкладом 2 години на тиждень у перші два роки навчання (I-II курс). Ці заняття, як правило, навчальний заклад зараховує до факультативних (необов'язкових). Численні публікації науковців свідчать, що за такої організації фізичного виховання марно сподіватись навіть не на розвиток, а на збереження наявного рівня фізичного стану, здоров'я студентів. Така ситуація спонукає до пошуку альтернативних заходів заохочування студентів до самостійних форм занять, до здорового способу життя й активного дозвілля [6].

Сьогодні фізичне виховання студентської молоді, на жаль, далеке від досконалості, що зумовлено низкою об'єктивних причин: недостатньою кількістю позааудиторних занять із фізичного виховання; низьким рівнем мотивації до самостійних занять фізичними вправами; недостатнім рівнем спеціальних знань і практичних умінь у галузі фізичної культури; низьким рівнем використання новітніх технологій і сучасних технічних засобів під час позааудиторних занять; недостатнім фінансовим забезпеченням; низькою ефективністю управління фізичним вихованням, яке здійснюється у вищих навчальних закладах [10].

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Фізичне виховання у сфері вищої освіти має на меті забезпечити виховання в осі, що навчаються у закладах вищої освіти, потреби самостійно опановувати знання, вміння й навички управління фізичним розвитком людини засобами фізичного виховання та навчання застосовувати набуті цінності в життєдіяльності майбутніх фахівців. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у визначенні можливості використання зарубіжного досвіду роботи щодо

виховання фізичної культури студентів у закладах вищої освіти України.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Державний стандарт вищої освіти. Вікіпедія: вільна енциклопедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>.
2. Закон України «Про вищу освіту». *Відомості Верховної Ради України*. № 37-38. 2014. 19 вересня. С. 2716–2798.
3. Закон України «Про фізичну культуру і спорт». *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 1994. № 14. Статті 61; 80.
4. Карченкова М. В., Іщенко О. А. Шляхи підвищення професійної підготовленості випускників факультету підготовки вчителів фізичної культури. *Молода спортивна наука України*: 36. наук. пр. Львів, 2003. Вип. 7. Т.1. 109 с.
5. Крук М. З. Шкільна фізична культура в Україні (20-30-ті рр. XX ст.) : навч.-метод. посібник. Житомир : Вид-во ЖДУ, 2011. 215 с.
6. Круцевич Т. Ю. Рекреація у фізичній культурі різних груп населення. К.: Олімпійська література, 2010. 246. с.
7. Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту у вищих навчальних закладах : наказ Міносвіти і науки України, 11.01.2006 р. № 4. *Інформаційний збірник*. 2006. № 10–12. С. 16–37.
8. Стасенко О. Дидактико-методичні аспекти фізичного виховання студентів у вищих навчальних закладах. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/229327875.pdf> (дата звернення 10.06.2023р.)
9. Сущенко Л. П. Теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту у вищих навчальних закладах : дис. ... д-ра пед. наук : 13.004.04. К., 2003. 469 с.
10. Томашчук О. Г., Сенько В. І. Організація фізичного виховання студентів закладів вищої освіти у сучасних умовах. URL: <https://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/46-shistnadtsyata-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-interne-t-konferentsiya/357-organizatsiya-fizichnogo-vikhovannya-studentiv-zakladiv-vishchoji-osviti-u-suchasnikh-umovakh> (дата звернення 10.06.2023р.)
11. Турянська М. М. Підготовка майбутніх учителів фізичного виховання до спортивно-масової роботи в загальноосвітніх школах України (друга половина XX – початок XXI століття): дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2018. 282 с.
12. Філоненко О. В. Фізичний розвиток учнів як педагогічна проблема. *Наукові записки*. Серія: Педагогічні науки. Кропивницький, 2023. Вип. 209. С. 123–128.
13. Хрипко Л. В. Фізичне виховання у вищих навчальних закладах України. URL: <https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/lectures/2017/1/10.1.pdf> (дата звернення 10.06.2023р.)
14. Юшковська О. Г. Фізичне виховання студентської молоді. Проблеми та перспективи. URL: https://files.odmu.edu.ua/anthropology/2009/01/a091_34.pdf (дата звернення 10.06.2023р.)

REFERENCE

1. Derzhavnyu standart vyshchoyi osvity [State standard of higher education. Vikipediya]: vil'na

entsyklopediya. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>. [in Ukrainian]

2. Zakon Ukrayiny «Pro vyshchu osvitu» (2014) [Law of Ukraine "On Higher Education"]. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*. № 37-38. 19 veresnya. S. 2716–2798. [in Ukrainian]
3. Zakon Ukrayiny «Pro fizychnu kul'turu i sport» (1994) [Law of Ukraine "On physical culture and sports"]. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady (VVR)*. № 14. Statti 61; 80. [in Ukrainian]
4. Karchenkova, M. V., Ishchenko, O. A. (2003). *Shlyakhy pidvyshchennya profesiyanoi pidhotovlenosti vypusknikov fakul'tetu pidhotovky vchyteliv fizychnoyi kul'tury* [Ways to improve the professional training of graduates of the Faculty of Physical Education]. *Moloda sportyvna nauka Ukrayiny: Zb. nauk. pr. L'viv. Vyp. 7. T.1.* 109 s. [in Ukrainian]
5. Kruk, M. Z. (2011). *Shkil'na fizychna kul'tura v Ukrayini (20-30-ti rr. XX st.)* [School physical education in Ukraine (20-30s of the XX century)]: *navch.-metod. posibnyk*. Zhytomyr : Vyd-vo ZHDU. 215 s. [in Ukrainian]
6. Krutsevych, T. Yu. (2010). *Rekreatsiya u fizychniy kul'turi riznykh hrup naseleynna* [Recreation in physical culture of different population groups]. K.: *Olimpiys'ka literatura*. 246. s. [in Ukrainian]
7. Polozhennya pro orhanizatsiyu fizychnoho vykhovannya i masovoho sportu u vyshchykh navchal'nykh zakladakh (2006) [Regulations on the organization of physical education and mass sports in higher educational institutions]: *nakaz Minosvity i nauky Ukrayiny, 11.01.2006 r. № 4. Informatsiynyy zbirnyk. № 10–12. S. 16–37.* [in Ukrainian]
8. Stasenko, O. *Dydaktyko-metodychni aspekty fizychnoho vykhovannya studentiv u vyshchykh navchal'nykh zakladakh* [Didactic and methodological aspects of physical education of students in higher educational institutions]. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/229327875.pdf> [in Ukrainian]
9. Sushchenko, L. P. (2003). *Teoretyko-metodolohichni zasady profesiyanoi pidhotovky maybutnikh fakhivtsiv fizychnoho vykhovannya ta sportu u vyshchykh navchal'nykh zakladakh* [Theoretical and methodological principles of professional training of future specialists in physical education and sports in higher educational institutions] : *dys. ... d-ra ped. nauk : 13.004.04. K.* 469 s. [in Ukrainian]
10. Tomashchuk, O. H., Sen'ko, V. I. *Orhanizatsiya fizychnoho vykhovannya studentiv zakladiv vyshchoyi osvity u suchasnykh umovakh* [Organization of physical education of students of higher education institutions in modern conditions]. URL: <https://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/46-shistnadtsyata-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-interne-t-konferentsiya/357-organizatsiya-fizichnogo-vikhovannya-studentiv-zakladiv-vishchoji-osviti-u-suchasnikh-umovakh> [in Ukrainian]
11. Turyanska, M. M. (2018). *Pidhotovka maybutnikh uchyteliv fizychnoho vykhovannya do sportyvno-masovoyi roboty v zahal'noosvitnikh shkolakh Ukrayiny (druga polovyna XX – pochatok XXI stolittya)* [Preparation of future teachers of physical education for sports and mass work in secondary schools of Ukraine (second half of the 20th – beginning of the 21st century)]: *dys. ... kand. ped. nauk. Kyiv.* 282 s. [in Ukrainian]
12. Filonenko, O. V. (2023). *Fizychnyy rozvytok uchniv yak pedahohichna problema* [Physical development

of students as a pedagogical problem]. *Naukovi zapysky. Seriya: Pedagogichni nauky. Kropyvnyts'kyu. Vyp. 209. S. 123–128.* [in Ukrainian]

13. Khrypko, L. V. *Fizyczne vykhovannya u vyshchych navchal'nykh zakladakh Ukrainy* [Physical education in higher educational institutions of Ukraine]. URL: <https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/lectures/2017/1/10.1.pdf> [in Ukrainian]

14. Yushkovska, O. H. *Fizyczne vykhovannya student-s'koyi molodi. Problemy ta perspektyvy* [Physical education of student youth. Problems and prospects]. URL: https://files.odmu.edu.ua/anthropology/2009/01/a091_34.pdf [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ФІЛОНЕНКО Оксана Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри

педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутнього викладача; розвиток освіти й педагогічної думки в Україні у другій половині XIX – XX столітті.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

FILONENKO Oksana Volodymyrivna – Doctor of Pedagogy, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Pedagogy and Special Education of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University.

Scientific interests: professional training of the future teacher; development of education and pedagogics in Ukraine in the 2nd half of the 19th – 20th centuries.

Стаття надійшла до редакції 01.08.2023 р.

УДК 378.015

DOI: 10.36550/2415-7988-2023-1-210-234-238

ГАЛЕТА Ярослав Володимирович –

доктор педагогічних наук, професор, декан факультету педагогіки, психології та мистецтв Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0484-529X>
e-mail: yaroslavhaleta@ukr.net

РОЛЬ КОМУНІКАЦІЇ В УМОВАХ ОНОВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ СУСПІЛЬСТВА

У статті розкрито роль комунікації та новітніх засобів комунікації у процесі становлення особистості в інформаційному суспільстві.

У дослідженні ми врахували обставину, що саме спілкування також повинне розглядатися як один з різновидів діяльності. Саме у спілкуванні та в процесі його здійснення виявляється людська сутність, через спілкування та за його допомогою людина не тільки стверджує та реалізує себе, але й може більш-менш об'єктивно ідентифікувати себе, вирішувати свої складні життєві проблеми. Вважаємо, що спілкування ніяк не може бути прирівняне ні до передачі повідомлень, ні навіть до обміну повідомленнями (чи інформацією).

Показано, що процеси спілкування, взаємодії мають специфіку прояву в умовах збільшення ролі інформаційно-комунікаційних технологій в життєдіяльності людини, а це, в свою чергу, говорить про особливість становлення особистості.

Встановлено, що інформаційні технології надзвичайно розширює можливості людського спілкування, воно внутрішньо не обмежена безпосередньою присутністю індивідуума, бо у неї є багато засобів для перенесення цього інструменту спілкування на найвіддаленіший край світу. Окрім того, цілком можливо, щоб людина спілкувалася з машиною, машина – з людиною і машина – з машиною. Таким чином, виникають нові типи спілкування. Сучасна інформаційна технологія дає можливість людям ефективніше зв'язуватися між собою на великих відстанях. Вона робить доступним для людини величезний світ художніх артефактів і водночас зберігає анонімність користувача.

Телекомунікаційні ресурси дозволяють людині бути незалежною від часу і простору. В умовах підключення до розгалужених комп'ютерних мереж вони можуть спілкуватися з людьми в будь-якій точці земної кулі, брати участь в групових дискусіях, телеконференціях. Зміна мислення людей здійснює вплив на їх поведінку, потреби і способи їх задоволення, на увесь спосіб життя індивідів і суспільства в цілому. Ця обставина робить соціально значущою дослідження проблем соціалізації особистості під впливом комп'ютерної техніки.

Подальші наукові розвідки потребують розроблення методики вивчення соціальної зрілості особистості та визначення можливостей віртуалізації як нового шляху розвитку особистості.

Ключові слова: комунікація, особистість, явище, інформація, взаємодія.

HALETA Yaroslav Volodymyrovich –

doctor of pedagogy, professor, dean of the faculty of pedagogy, psychology and arts of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0484-529X>
e-mail: yaroslavhaleta@ukr.net

THE ROLE OF COMMUNICATION IN THE CONDITIONS OF UPDATING THE INFORMATION CULTURE OF SOCIETY